

Remissvar till Regeringskansliet avseende SOU2020:23, delbetänkande av utredningen om hälso-och sjukvård i det civila försvaret

Sammanfattning

Region Halland ser väsentligen positivt på de av utredningen presenterade bedömningar, som skall ligga till grund inför den försvarspolitiska inriktningsproposition som regeringen avser presentera för riksdagen under hösten 2020.

Region Halland delar, i allt väsentligt, utredningens bedömning att totalförsvarsplaneringen bör utföras på ett sammanhängande och tydligt sätt, där riksdagens och regeringens krav och mål ges till myndigheter och andra aktörer. Region Halland önskar att de statliga ersättningar för civilt försvar som idag regleras i två separata överenskommelser, ersätts med en samlad överenskommelse som löper över flera år, vilket i sig skapar långsiktiga förutsättningar avseende arbetet med civilt försvar/totalförsvar inom regionerna. Samtidigt förbättras planeringsförutsättningarna och tydligheten i kraven från staten gentemot regionerna förtydligas. Detta bör fortsatt ske genom överenskommelse mellan Sveriges kommuner och Regioner, SKR, och staten.

Region Halland ser att en flerårig överenskommelse sluts mellan regionerna och Myndighetens för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Finansieringen av de väsentligen omfattande uppgifter inom civilförsvaret som åligger hälso-och sjukvården, måste säkerställas samt justeras. Mer statliga pengar behöver tillföras hälso-och sjukvårdssektorn, i akt och mening nå de författningsmässiga kraven utifrån Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Region Halland anser att Säkerhetspolisen skall tillhandahålla anpassade och relevanta vägledning, bistå med rådgivning och utbildning inom ramen för det

säkerhetsskyddskrav som författningar, förordningar mm. anger och som Säkerhetspolisen ansvarar för.

Region Halland delar utredningens förslag om behov av, att inom ramen för försvarsbeslut 2020, ange en tydlig och klar målsättning för den civila delen av totalförsvarets hälso-och sjukvård vid kris och höjd beredskap. Vidare önskar Region Halland understryka att riksdagen tydliggör, genom prioriteringsplattformen, de prioriteringar av vårdbehov som ses både i fredstida kriser, höjd beredskap samt vid krig. Detta tydliggörs inom ramen för uttrycket vård som inte kan anstå.

Region Halland anser att tandvården skall ingå i beredskapsplaneringen, trots att det inte ingår i uppdraget för denna utredning.

Region Halland ser, liksom utredningen, att regionernas krigsorganisation ställer krav på att omfatta hela (trauma)vårdkedjan. Region Halland ser att även primärvård och specialistvård, slutet som öppen, utgör vital del av regionens krigsorganisation. Andra stödfunktioner, exempelvis alarmeringsfunktion skall också inkluderas i vårdkedjan.

Utredningen pekar på behovet av samverkan mellan kommuner och regioner i syfte att skapa en krigsorganisation som omfattar hela vårdkedjan. Region Halland ser detta som en förutsättning för att hela (trauma)vårdkedjan skall fungera. En samverkan med Försvarsmakten inom ramen för ovanstående anser Region Halland är av vikt.

Erfarenheter från covid-19 kan tas tillvara, inte minst avseende snabb omställning av hälso-och sjukvården.

Region Halland ställer sig frågande till utredningens synpunkter kring fördubbling av antalet vårdplatser vid höjd beredskap och krig. Region Halland har inte negativ syn på fördubbling av antalet vårdplatser per se, men Region Halland kan inte bedöma, utifrån bristen på resonemang, kring fördubblat antal vårdplatser är rimligt eller annat. Vidare måste prioriteringsordning och styrning vara tydlig, då förändrade prioriteringar innebär att den vård som erbjuds kanske inte är lika omfattande som i fredstid.

Region Halland ser behovet av full statlig finansiering för de kostnader som uppstår för regionen, när antalet vårdplatser måste ökas i samband med höjd beredskap och krig.

Sjukvårdens säkerhet i kris och krig, SSIK, ser utredningen som angeläget att återinföra. Region Halland delar utredningens syn. Det ger regionen vägledning och rådgivning, samt statligt ekonomiskt stöd. Vidare uppfattar Region Halland att arbetet med robusta sjukhuset skall följas upp med robusta vårdcentralen.

Införandet av informationsteknologi, kommunikationsteknologi samt artificiell intelligens inom hälso-och sjukvården kan sannolikt påverka utvecklingen framåt. Det är av vikt att totalförsvarets behov och krav omfattande redundans och robusthet samt att kraven inom ramen för informationssäkerhet och säkerhetsskyddsklassad information upprätthålls på högsta möjliga nivå. Detta är särskilt viktigt vid olika tekniska lösningar som kan vara aktuella, vilket kan inkludera molnlagring av uppgifter eller vilket företag som levererar tekniken.

Denna tekniska utveckling kommer högst sannolikt att vara kostnadsdrivande varför staten måste stödja regionerna inom området. Region Halland bedömer att bör kunna ske inom ramen för SSIK.

Utredningen gör bedömningen att förutsättning för personalförsörjningen till civila försvaret måste klargöras. Region Halland delar denna uppfattning.

En grundförutsättning för att hälso-och sjukvården att kunna bedriva grunduppdraget är att personalförsörjningen är säkrad, och att det alltid finns tillgänglig personal, även för befattningar som inte direkt knutet till patientarbete.

Hälso-och sjukvårdens försörjning av läkemedel och sjukvårdsmateriel är av vikt för god och säker vård i normalläge och fredstid, i syfte att upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap. Region Halland delar utredningens bedömning, och bedömer samtidigt att det är svårt att värdera utredningens kostnadsunderlag. Region Halland delar utredningens syn, den statliga lagerhållningen av vissa förnödenheter kan behöva utökas, vilket kan konstateras genom pågående covid-19 pandemi.

Region Halland avvaktar utredningens slutbetänkande avseende lagringsskyldighet och finansiering. Region Halland bedömer att egen beredskapslagring är nödvändig, och påtagligt kostnadsdrivande.

Region Halland bedömer att en tydlig samordningsfunktion för civila och militära sjuktransporter i höjd beredskap och krig är nödvändig.

Sjuktransporter i krig kommer att påverkas av skador i infrastruktur, det finns en risk för brist på drivmedel, och många andra problem som kan uppstå förutom rena krigshandlingar. Härvid ser Region Halland att sjuktransporter till högre medicinsk vårdnivå, regionsjukvård, kommer att påtagligt försvåras i många fall, om de ens är möjliga att genomföra.

Gemensam planering för sjuktransporter mellan Försvarmakten och Socialstyrelsen gemensamt och i samverkan med Regionerna bör påbörjas, där en modell för samordnad sjuktransport skapas, varför Region Halland ställer sig bakom utredningens bedömning.

Region Halland ser positivt på utredningens förslag om återinförande av nationella utbildningar som utgår från krigets krav inom traumavård, krigskirurgi och kroppsskador relaterat till CBRN-händelser.

3.1.2 Ett tydligt och sammanhängande planeringssystem

Region Halland delar utredningens bedömning avseende ett tydligt och sammanhängande planeringssystem. Planeringssystemet bör inkludera regioner, kommuner och andra viktiga aktörer inom totalförvarsplaneringen.

Idag har staten genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) slutit avtal med Sveriges kommuner och Regioner (SKR) för åren 2018-2020 avseende Regionens arbete med civilt försvar. Samtidigt har staten genom Socialdepartementet slutit årliga överenskommelser med SKR om regionernas arbete med civilt försvar för åren 2018, 2019 samt 2020.

Dessa separata överenskommelser skapar vissa praktiska och administrativa problem. Det är inte helt tydligt vilken överenskommelse som finansierar vilka åtgärder. Vidare är det svårt att rekrytera medarbetare på ettåriga överenskommelser, vilket i sin tur gör det än svårare att rekrytera kompetent personal när det saknas långsiktig finansiering. Region Halland ser därför att de överenskommelser som idag regleras i två separata överenskommelser, samlas till en överenskommelse som sträcker sig över flera år, som skulle ge långsiktig förutsättning för planering av civilt försvar och hälso-och sjukvårdens roll inom totalförsvaret.

Vidare inväntar Region Halland Utredning och civilt försvar (Ju 2018:05), där ytterligare förslag för hälso-och sjukvården kan förväntas.

3.1.4 kommunernas och regionernas förmåga att hantera säkerhetsklassad information behöver säkerställas

Säkerhetsskydd och signalskydd är en förutsättning och ett krav för planeringen av hälso-och sjukvårdens roll inom totalförsvaret. Behovet av utökat säkerhetsskyddsarbete, inklusive signalskydd med tillhörande signalskyddsorganisation kommer att öka allteftersom regionen fortskrider i sitt arbete med civilt försvar. Säkerhetskänslig information identifieras allt mer och åtgärder för att skydda denna information sker samtidigt. Detta arbete kommer bli alltmer krävande, både personellt och administrativt.

En mycket viktig faktor är att regionen saknar övergripande stöd genom vägledning mm. från Säkerhetspolisen. Region Halland önskar att Säkerhetspolisen tillhandahåller relevant vägledning, rådgivning samt utbildning avseende säkerhetsskyddsarbete och säkerhetsskyddsanalys.

4.4 Mål för hälso-och sjukvården i kris och krig

Region Halland uppfattar utredningens förslag, att i försvarsbeslut 2020 ange en målsättning för den civila hälso-och sjukvården vid kris och krig, som angelägen. Region Halland ser att kommande beredskapsplanering får ett stöd genom en av riksdagen fastställd målformulering, som förklarar vilken sjukvård som tillhandahålls under kris och krig.

5.1 Totalförsvarets sjukvård

Region Halland konstaterar att tandvård inte är en del av utredningens arbete, och ser att tandvård skall ingå i totalförsvarets sjukvård.

5.2.2 Regionernas krigsorganisation behöver omfatta hela vårdkedjan

Region Halland delar utredningens syn, att krigsorganisationen omfattar hela vårdkedjan. Alarmeringsfunktion, primärvård, öppen och slutet specialistvård, psykiatri samt smittskydd utgör viktiga delar av krigsorganisationen. Det är av vikt att regioner, kommuner och privata aktörer samverkar och planerar gemensamt för att säkerställa hälso-och sjukvårdens funktionalitet vid kris och höjd beredskap.

Beredskapssjukhus beskriver sannolikt inte den förmåga som regionerna behöver planera för vid höjd beredskap. Det ter sig viktigare att precisera vilken vård som skall bedrivas, alternativt kanske än viktigare, vilken vård skall icke bedrivas. Detta ser Region Halland som viktigare än förutbestämda byggnader där vård bedrivs.

5.3.2 Nationell kartläggning av regionernas förmåga

Region Halland är inte negativa till utredningens förslag krig fördubbling av antalet vårdplatser, men finner inte argument för just en fördubbling. Vidare framkommer inte vilken slags vårdplatser som avses. En fördubbling av vårdplatser innebär ett ökat personalbehov, inte bara patientnära utan även kring stödfunktioner. En ökad tydlighet från utredningen hade underlättat, inte minst ur ett planeringsperspektiv. Styrningen bör vara mer ändamålsenlig än just en fördubbling av antalet vårdplatser. Inom ramen för utredningen ter det sig ganska naturligt att hänvisa till höjd beredskap, och således en kapacitetsökning inom traumaområdet, snarare än cancervården.

Att med befintlig personalstat dubblera antalet patienter kräver ett förtydligande av vilka delar av nuvarande styrning som måste förändras, exempelvis förändrade dokumentationskrav och signeringskrav av journalanteckningar likväl förändrad avvikelshantering och anmälningsplikt.

I arbetet med att bygga upp denna förmåga, behövs en tydlig nationell prioritering av i vilken ordning regionen prioriterar bort delar av nuvarande verksamhet till förmån för det förändrade vårdbehov som uppkommer. Denna prioriteringsordning bör vara tydlig och även innefatta åtgärder vars bortprioritering riskerar att medföra försämrad livskvalitet, bestående men samt död för de patienter som inte längre kan erbjudas

vård såsom de hade erbjudits i fredstid. Det är viktigt att belysa inte allt kan göras lika bra, på dubbelt så många patienter.

5.3.3 Förstärkningsresurser

Region Halland delar utredningens bedömning att prehospitala förstärkningsgrupper spelar en viktig roll inom den katastrofmedicinska beredskapen. Vidare bedömer Region Halland, precis som utredningen, att förstärkning inom ramen för mikrobiologiska analyser är nödvändig.

5.4.3 En nationell masskadeplan bör tas fram

Region Halland delar utredningens förslag, Socialstyrelsen i samverkan med regionerna, tar fram en nationell masskadeplan.

Arbetet med regionernas förmåga är påbörjad.

Triagesystem bör i mesta möjliga mån vara gemensamt för totalförsvaret.

5.5.3 Informations- och kommunikationsteknologi samt AI behöver vara robust

Region Halland delar utredningens bedömning, att införande och utveckling av informations-kommunikationsteknologi samt artificiell intelligens måste ske med beaktande av totalförsvarets krav på robusthet och redundans samt att kraven inom ramen för informationssäkerhet och säkerhetsskyddsklassad information upprätthålls på högsta möjliga nivå. Detta är särskilt viktigt vid olika tekniska lösningar som kan vara aktuella, vilket kan inkludera molnlagring av uppgifter eller vilket företag som levererar tekniken.

5.5.5 Programmet Sjukvårdens säkerhet i kris och krig

Region Halland delar utredningens bedömning, att Sjukvårdens säkerhet i kris och krig(SSIK) bör återinföras. Initialt ter det sig rimligt att programmet omfattar sjukhus i första hand, där region Halland ser att akutsjukhus bör specificeras. Detta ger Region möjlighet till att söka ekonomisk ersättning för robustgörande åtgärder. Senare bör SSIK utökas till att omfatta primärvården, men också andra viktiga sjukvårdsinrättningar, exempelvis privata sjukvårdsinrättningar med operationskapacitet, samt kommunal hälso-och sjukvård.

Region Halland är positiva till, och ser nödvändigheten i, att synka arbetet med Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps(MSB) pågående uppdatering av "den robusta sjukhusbyggnaden".

Region Halland ser att vägledning kring robust vårdcentral påbörjas.

6.3 Samordning av sjuktransporter

Vid höjd beredskap och krig behövs en tydlig samordningsfunktion för civila och militära sjuktransporter.

Region Halland bedömer att en tydlig samordningsfunktion för civila och militära sjuktransporter i höjd beredskap och krig är nödvändig för samordning av sjuktransporter. Gemensam planering för sjuktransporter mellan Försvarsmakten och Socialstyrelsen gemensamt och i samverkan med regionerna bör påbörjas där en modell för samordnad sjuktransport skapas, varför Region Halland ställer sig bakom utredningens bedömning.

En viktig aspekt är antalet sekundärtransporter som kan ske efter en masskadesituation.

7.2.5 Förutsättningarna för personalförsörjning till civilt försvar behöver klargöras

En förutsättning för Region Halland att genomföra sina grunduppdrag är god personalförsörjning. Region Halland ser ett behov av tydliggörande av möjligheter att i ökad omfattning involvera privata vårdaktörer i sin krigsorganisation, hur regionen kan förstärka krigsorganisationen med personal från andra vårdgivare, pensionärer, studenter under utbildning, frivilliga försvarsorganisationer samt vårdutbildad personal som står utanför anställning hos regionen. Det är av vikt att även personalförsörjning av nyckelkompetens utanför patientnära vård tillgodoses. Region Halland ser att återaktiverande av civilplikt inom hälso- och sjukvårdsområdet skapar ökade möjligheter till god personalförsörjning vid höjd beredskap. Socialstyrelsen håller register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, vilken torde kunna utgöra basen för ett register avseende totalförsvarets behov av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Värdet av ett sådant register bör samtidigt ställas mot vilken tid som ianspråk tas vid upprättande samt administrationen kring upprätthållandet av registret. Frågan bör utredas vidare.

8.6.1 Ansvar för försörjning till vården i vardagen åvilar sjukvårdshuvudmannen- nivå 1

Region Halland delar i stort utredningens bedömning, det är angeläget att försörjningen av läkemedel och sjukvårdsmateriel är tillräcklig för god och säker vård i normalläge i fredstid, i syfte att upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap.

Region Halland ser behov att utöka sina lager av både läkemedel, sjukvårdsmateriel och annan förbrukningsmateriel som är vitala för regionens grunduppdrag. Sårbarhet ses även inom logistiken, vilken till del kan överbryggas med en god lagerhållning. Inflödet av varor till Sverige är mycket viktigt, även vid en ökad lagerhållning hos regionerna. Det finns utmaningar i central lagerhållning.

Denna lagerhållning är kostnadsdrivande varför Region Halland önskar understryka att försvarsberedningen ser att staten skall ersätta regionerna för denna kostnadsökning, vilket utredningen inte ser. Vidare ser Region Halland att försvarsberedningens förslag om lagerhållning för tre månader som rimlig, dock behövs statlig finansiering.

Försörjningsberedskapen bör ses över, där regeringen bör överväga skapa en sammanhållande funktion avseende beredskapsförsörjning och alternativtillverkning av exempelvis handsprit. Försörjningen av medicinska gaser är mycket sårbar, vilken måste samordnas nationellt, och åtgärder bör påbörjas.

8.6.3 Ekonomiska konsekvenser av eventuell lagringsskyldighet i Sverige-nivå 2

Region Halland delar utredningens konstaterande, att oavsett beslut kring omfattning av lagringsskyldighet, innebär detta kostnader för Regionen, naturligtvis är den ekonomiska omfattningen avhängig skyldigheten att lagerhålla, i mängd och över tid. Det är angeläget att eventuell lagerhållning sker som omsättningslager. Vid benämning beredskapslager ses en risk att lagerhållning sker utan omsättning, med risk för kassation av icke använda lager.

Staten behöver säkerställa finansiering av denna utvidgade lagringsskyldighet.

8.6.4 Utökad statlig beredskapslagring av vissa förnödenheter- nivå 3

Region Halland delar både Försvarsberedningens och utredningens uppfattning att statlig lagerhållning av vissa förnödenheter kan behöva utökas. För hälso-och sjukvårdssektorn bör Socialstyrelsen ansvara för en produktförteckning i god samverkan med kommuner och regioner.

9.2.3 Nationella utbildnings- och övningsplaner behöver tas fram

Region Halland delar utredningens bedömning, att det är angeläget att relevanta aktörer inom krisberedskapssystemet snarast tar fram nationella utbildnings-och övningsplaner för katastrofmedicinsk beredskap och civilt försvar. Region Halland ser att Socialstyrelsen ges ett tydligt uppdrag för hälso-och sjukvårdssektorn inom kris-katastrofberedskap och totalförsvarsplanering, övning och utbildning.

Vidare delar Region Halland utredningens förslag om att katastrofmedicinsk grundutbildning skall ingå i all utbildning för hälso-och sjukvårdspersonal. Region Halland ser vidare att grundutbildning för all personal med befattning inom kris-och katastrofområdet skall ges.

Utbildning och övning kostar stora summor pengar för regionerna, där staten måste skjuta till ekonomiska medel för att täcka dessa kostnader.

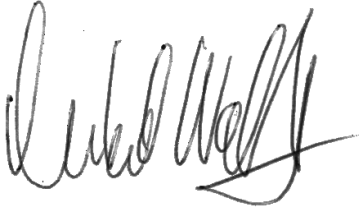
9.2.6 Utbildning och övning behöver utgå från den vård som skall bedrivas

Region Halland ser positivt på utredningens förslag, där återinförandet av nationella utbildningar som utgår från krigets krav inom traumavård, krigskirurgi och kroppskador relaterade till CBRN-händelser. Region Halland ser att dessa kurser stärker regionens förmåga avseende trauma även i fredstid. Region Halland ser det

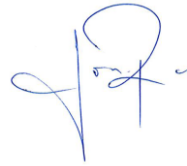

som angeläget, att kunskap inom krigstraumatologi med flera närliggande kunskapsfält, delges av Försvarsmakten till landets regioner. Den grundläggande katastrofmedicinska förmågan skulle på detta vis delvis stärkas. Även kurser inom CBRN-området stärker denna förmåga, inklusive befattnings-och instruktörsutbildningar inom området är mycket önskvärt.

Regionstyrelsen

Mikaela Waltersson
Regionstyrelsens ordförande

Jörgen Preuss
Regiondirektör